

AARBEIEN & KLEINFRUIT KOERIER

JULI 2023

LICHTE VORSTSCHADE IN VROEGE BESSEN

„We zijn tevreden met wat er hangt, maar het wordt dit jaar geen topper”, zegt Anco van Garderen van Zachtfruit Schalkwijk B.V. bij de start van rode bessenoogst. Met name het vroege ras Junifer - dat vanaf half juni wordt geoogst - heeft een flinke tik gehad van de nachtvorst tijdens Koningsnacht. „Er missen her en der wat bessen en ook zijn de trosjes iets kleiner dan we gewend zijn. Daardoor mis je toch al gauw vijf ton per hectare aan opbrengst”, vertelt Anco. Normaal gesproken trekt het bedrijf vanaf half maart regenkappen over de aanplant, waardoor het redelijk beschermd is tegen nachtvorst. Maar omdat het tot eind april erg nat was, zouden de daarvoor benodigde trekkers te veel schade aanrichten in de aanplant.

Op de foto levert de Poolse Jolanda een volgeplukte doos bessen af bij oogstbegeleider Kaylee.

ONDERZOEK NAAR GROENE SPUITSHEMA'S IN AARDBEIEN

Welke praktische mogelijkheden zijn er om spuitschema's in aardbeien te vergroenen? Dat is de centrale vraag binnen een vergroeningsproject dat dit jaar bij Genson Group in Sint-Oedenrode wordt uitgevoerd. Onderzoeker Elke Schellekens (Floraïson) en Adviseur Tim van den Hurk (Vlamings) zijn nauw betrokken bij het project dat door Bayer en Vlamings in samenwerking met Genson is opgezet. Begin juni vertellen zij over de opzet, de uitvoering en hun verwachtingen van het project.

„Kijk, in deze tunnels vindt het allemaal plaats”, zegt Elke Schellekens terwijl ze de toegangspoort naar de proeflocatie opent. We zijn op het terrein van Genson in Sint-Oedenrode, een familiebedrijf dat breed en grootschalig opereert in de opkweek van zachtfruit planten en de productieteel van aardbeien, frambozen en prei. Schellekens werkt er inmiddels negen jaar. Niet als medewerker, maar als zelfstandig, onafhankelijk onderzoeker. Genson is voor haar een belangrijke opdrachtgever. Vlamings-adviseur Tim van den Hurk loopt inmiddels tussen de stellingen. Hij heeft zijn loop tevoorschijn gehaald om op trips en spint te monitoren. Een spintje is al gauw gevonden, maar daar blijft het ook bij. „We hebben hier Phytoseiulus en Cucumeris uitgezet en die lijken hun werk goed te doen. Ik verwacht voorlopig geen problemen spint of trips”, zegt hij.

Testtunnels

De proeflocatie bij Genson bestaat uit tien testtunnels, waarvan er acht voor de aardbeienteelt zijn gereserveerd. Van die acht tunnels worden er twee specifiek voor het vergroeningsproject ingezet. Eén tunnel wordt volgens de gangbare praktijk gespoten en geldt als

vergelijkingsmateriaal. Schellekens haalt haar logboek erbij en vertelt dat er op 7 maart is geplant vanuit mini-trays en dat op 10 mei de eerste vruchten zijn geoogst. Omdat de planten (doordragers, ras: Florice) in het begin wat licht waren, zijn de eerste open bloemen verwijderd. „Daardoor hebben we de planten wat meer in balans gekregen”, aldus de onderzoeker. De eerste bespuiting - preventief tegen meeldauw - is op 24 april uitgevoerd met Amistar®. Vier dagen later

(op 28 april) is een combinatie van Vacciplant® en Flipper toegepast. Deze toepassing is herhaald op 2 mei. Vervolgens is op 9 mei met een combi van Luna Privilege en Flint gespoten. Daarna volgden achtereenvolgens behandelingen met Serenade + Trips-flow (16/ mei), Flipper + Dynex (23/5) en vervolgens nog een keer Serenade/Trips-Flow en Flipper/Dynex (30 mei en 6 juni). Tot ca. half augustus (week 33) staan achtereenvolgens nog op de planning: Luna Privilege + Flint, Vacciplant + Flipper (2x) en Serenade + Trips-Flow, telkens in een interval van ongeveer een week. „In de huidige proefopzet worden er dus maar drie chemische behandelingen uitgevoerd. Daaromheen passen we telkens verschillende combi's van bio-fungiciden met hulpstoffen toe. Daarmee zorgen we al met al voor een wezenlijke vergroening van het spuitschema”, zo vat Schellekens de proefopzet samen.

'Als deze proef slaagt, maken we een flinke vergroeningsslag', lees verder op pagina 3.

Meld u aan voor onze nieuwsbrief via agro.bayer.nl/nieuwsbrief. Of volg ons op Twitter, Facebook en YouTube: BayerCropNL

'RUPSENBESTRIJDING WORDT STEEDS GROTERE UITDAGING IN BLAUWE BES'

De bestrijding van rupsen - en dan met name die van de kleine wintervlinder en de bladrollers - wordt een steeds grotere uitdaging in de teelt van blauwe bessen. „Chemische middelen zijn vrijwel niet meer voorhanden. We zullen dus meer met bacteriepreparaten moeten gaan werken”, zegt adviseur Rik Lenssen van Mertens. Kevin Voesten van Driessen Blueberries in Melderslo heeft al enige ervaring opgedaan met het middel XenTari. „Het is niet altijd even makkelijk, maar ik heb wél gezien dat het wérkt.”

Het is half juni en de buitentemperatuur is opgelopen tot tropische waarden. Kevin Voesten en Rik Lenssen drinken een kop koffie in de koele kantine van Driessen Blueberries. „Het is een voorjaar van uitersten. De afgelopen maand baalden we van het koude, natte weer en nu zitten we alweer over de 30 graden. Dat doet wel wat met de bessen”, zegt Lenssen. Terugblikkend op de afgelopen maanden ziet hij dat de start voor blauwe bessen niet overal even vlekkeloos is verlopen. „Her en der zijn er door de kou toch wel wat miszettingen geweest en zijn er vruchten weggefallen. En van de bessen die er wél zijn is het nog even afwachten hoe sterk ze zijn.” Voesten ziet het wat minder zorgelijk in en verwacht dat de schade meevalt. „De afgelopen weken hebben de vruchten flink wat achterstand in kunnen halen. De eerste bessen zijn nu al mooi aan het verkleuren. Ik verwacht dat we begin juli gewoon aan het oogsten zijn”, zegt hij.

Bacterie-preparaten

Vandaag gaat het gesprek over de insectenbestrijding. Zowel Voesten als Lenssen merken dat dit steeds ingewikkelder wordt in blauwe bessen. Met name voor de bestrijding van rupsen - en wat specifieker de kleine wintervlinder en de bladroller - is het aantal beschikbare middelen behoorlijk minder geworden. „Steward is afgelopen jaar vervallen en Tracer® en Exirel® reserveren we liever voor de bestrijding van Suzukii fruitvlieg, later in het seizoen. Dan blijven er in de toekomst alleen nog een aantal biologische bacterie-preparaten over voor de rupsen”, zo vat Voesten die situatie maar vast samen. Ook Lenssen verwacht dat Bt's (preparaten op basis van *Bacillus thuringiensis*, red.) een grotere rol gaan spelen bij de bestrijding van rupsen, al dan niet noodgedwongen. „Biologische middelen zijn niet de gemakkelijkste en vaak ook niet de goedkoopste in gebruik. Maar met de sterk toenemende restricties voor chemische middelen wordt het gebruik dáárvan ook niet gemakkelijker. Biologische middelen zullen dus steeds gangbaarder worden in de teelt. Het daarom belangrijk om er ervaring mee op te doen.”

Ervaring met XenTari

Van de vier meest bekende (en meeste gebruikte) Bt's in blauwe bessen - XenTari, Florbac, CoStar® en DiPel® - heeft Voesten met de eerste drie al wat ervaring opgedaan. „Dat was een aantal jaren geleden, toen het gebruik van deze middelen nog deels in de kinderschoenen stond en de kennis erover ook nog niet zo

Voesten en Lenssen maken een controleronde door de blauwe bessen.

groot was. Eerlijk gezegd was ik toen niet echt onder de indruk van de prestaties, maar dat kwam ook omdat er toen nog meerdere chemische middelen waren waarmee we het resultaat vergeleken. Maar nu de situatie is veranderd en we steeds meer móeten vergroenen, kunnen we die Bt's wel eens hard nodig hebben.” Mede op advies van Lenssen is dit voorjaar (opnieuw) XenTari ingezet tegen rupsen, al was dat vanwege het koude en donkere weer best een uitdaging. „XenTari heeft licht, zon en een beetje temperatuur - minimaal 15 graden - nodig voor een goede werking. En dat was er de hele maand april niet. Daarom hebben we gewacht tot begin mei. De toepassing is daardoor iets curatiever geworden dan misschien wenselijk is, maar het heeft wél goed gewerkt tegen de rupsen”, zo blikt de adviseur terug.

Het beste tijdstip om XenTari in te zetten is wanneer de rupsen ongeveer een speldeknop groot zijn. „Dan krijg je het beste effect. Maar als er op dat moment geen zonnetje is, dan kun je beter wachten. De bacillus-

Her en der zijn er vanwege het koude, natte weer wat miszettingen geweest (links bij de vingers) en vallen er wat vruchten weg, maar over het algemeen lijken de gewassen goed.

Kevin Voesten (rechts) is operationeel directeur bij Driessen Blueberries B.V. in Melderslo (Lb.). Het bedrijf teelt ca. 70 hectare blauwe bessen (met 11 verschillende rassen). Driessen Blueberries heeft acht vaste medewerkers in dienst. Tijdens de oogstperiode zijn er zo'n 140 tot 150 plukkers aanwezig. De afzet van de blauwe bessen verloopt volledig via ABB Growers in Horst. Rik Lenssen (links) is teeltadviseur fruitteelt bij Mertens.

bacterie in het middel heeft namelijk zonlicht nodig om actief te worden. XenTari toepassen bij koud en donker weer heeft daarom geen enkele zin; het werkt dan gewoon niet”, zo bedrukt hij nog maar eens. Ook belangrijk is dat het blad zo volledig mogelijk wordt geraakt, want de rupsen eten immers het blad. Het beste kan met een grove druppel worden gespoten met niet teveel druk. „Zeven bar is zo'n beetje het maximum, want anders spatten de druppels uit elkaar en wordt de dekking beduidend minder”, zo weet de adviseur.

'Ga ermee aan de slag'

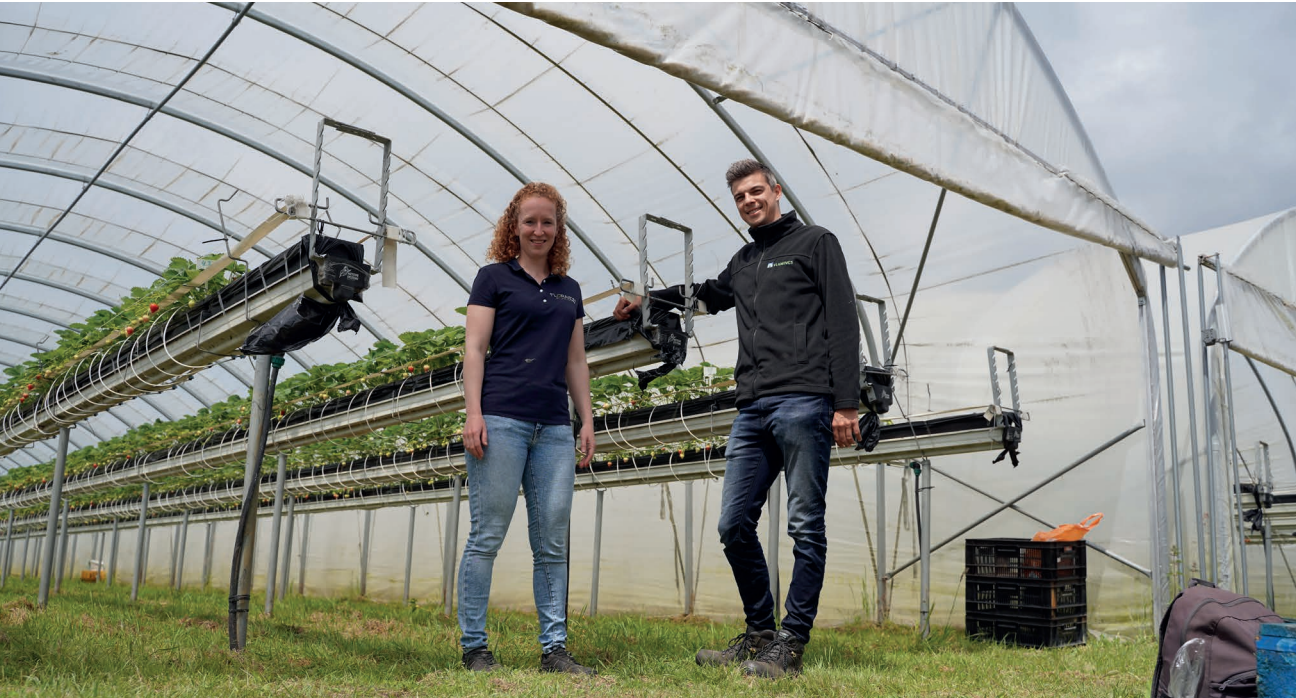
Voesten merkt op dat de theorie achter het middel hem wel duidelijk is, maar dat de praktische toepassing toch lastig blijft zonder goede begeleiding. „Hoe weet je dat je op het goede tijdstip spuit? Hoeveel dagen speling heb je voor een effectieve werking? Dat blijven toch lastige vragen... Gelukkig kunnen we daarover sparren met Rik. Zo proberen we telkens weer een stapje verder te komen in vergroening.” Lenssen erkent dat de 'Bt-materie' soms weerbarstig is, maar wél de weg naar de toekomst. „Je moet het zélf proberen om te ervaren hoe een middel als XenTari werkt. Nu kán het nog, straks zal het misschien een keer móeten, dus ga ermee aan de slag.”

Tracer® is een geregistreerd handelsmerk van Corteva Agriscience
Exirel® is een geregistreerd handelsmerk van FMC
CoStar® is een geregistreerd handelsmerk van Certis Belchim
DiPel® is een geregistreerd handelsmerk van Valent BioSciences

Rupsen van de wintervlinder leggen hun eitjes tegen de bloemknoppen en vreten de bloemen op.

‘ALS DEZE PROEF SLAAGT, MAKEN WE EEN FLINKE VERGROENINGSSLAG’

Hoewel in de praktijk veel verschillende spuitschema’s worden toegepast, denkt Van den Hurk dat met het proefschema minimaal een halvering van de hoeveelheid chemie wordt bereikt en dat daarmee ook maar de helft van het ‘gangbare’ aantal werkzame stoffen wordt ingezet. „De proef gaat dus écht wel ergens over, zéker wanneer blijkt dat we hier in de praktijk - onder verschillende weersomstandigheden - goed mee uit de voeten kunnen. Het is nu nog veel te vroeg voor conclusies, maar áls deze proef slaagt dan hebben we zeker een mooie basis om verder op te bouwen”, zo stelt hij. Tegenover deze ‘vergroeningsslag’ staat echter dat het schema (vooralsnog) minder bewezen zekerheid biedt tegen schimmels en dat het wat duurder is. Bovendien moet er al gauw een keer of vijf vaker gespoten worden vanwege de iets kortere intervallen. Dit laatste is volgens de adviseur meteen weer een heikel punt met betrekking tot de beeldvorming. „Mensen buiten de sector zien vooral dat we nog vaker met de spuit in de weer zijn. Dat dit juist leidt tot minder milieubelasting zullen we goed moet communiceren”, zo stelt hij.

Elke Schellekens (links) is zelfstandig onderzoeker in de aardbeien- en kleinfruitsector. Zij werkt onder de bedrijfsnaam Floraison. Tim van den Hurk is adviseur aardbeien en kleinfruit bij handelsonderneming Vlamings B.V.

Groene bouwstenen

Over het (mogelijke) eindresultaat van het groene schema durven beiden nog niet zoveel te zeggen. „We zijn amper twee maanden onderweg weg en de meest gevoelige periode - augustus, september - moet nog komen. Bovendien hebben we nog niet zoveel significante data waar we eventuele conclusie op kunnen baseren. Die komen er trouwens wel aan, onder andere in de vorm van residu-proeven waarvoor we elke veertien dagen vruchten verzamelen en bij Eurofins laten analyseren”, vertelt Schellekens. Volgens Van den Hurk is de proef feitelijk al geslaagd als het groene schema dit seizoen overeind blijft. Maar ook als het (gedeeltelijk) niet lukt, is dat waardevolle informatie, zo stelt hij. „Waar het om gaat is dat we

Elke Schellekens beoordeelt het gewas op een groot aantal aspecten, zoals gewasstand, ziekte- en plaagdruk. Daarnaast worden ook de vruchten beoordeeld op o.a. vruchtgrootte, smaak en brix-waarde.

Tim van den Hurk monitort tussen de proefopstelling op trips en spint.

voorbereid zijn op een tijd dat we als sector groener móeten telen. Met de resultaten van deze proef hebben we hoe dan ook weer wat groene bouwstenen in handen.” Schellekens hoopt dan ook dat de proef de komende jaren wordt voortgezet, vooral om meer data te kunnen genereren. „Dit schema is een eerste stap - waar we ongetwijfeld nog heel veel zaken aan bij moeten stellen. Voor een stabiel, weerbaar en volhoudbaar groen schema hebben we meerdere seizoenen nodig. Het zou jammer zijn als we het alleen bij deze aanloop zouden laten”, zo besluit ze.

Amistar® is een geregistreerd handelsmerk van Syngenta
Vacciplant® is een geregistreerd handelsmerk van UPL

PHYTOPHTHORA-BEHEERSING IN TRAYPLANTEN EN WACHTBEDDEN

Om in de productieteel van aardbeien met een gezonde plant te kunnen starten is het belangrijk om het schema tegen phytophthora in de opkweekfase zo goed mogelijk in te vullen. Maar hoe ziet dat schema er uit en hoe werken de daarbij behorende middelen?

Aliette

Aliette is een systemisch fungicide en bevat de werkzame stof fosetyl-aluminium. Fosetyl wordt omgezet in de plant en stimuleert de vorming van afweerstoffen. Daardoor komt het zelfverdedigingsproces op gang, waardoor de schimmel niet meer kan binnendringen. Dit proces sluit ook resistentievorming uit. Behalve een plantversterkende werking heeft Aliette ook een directe werking tegen schimmels.

Eigenschappen

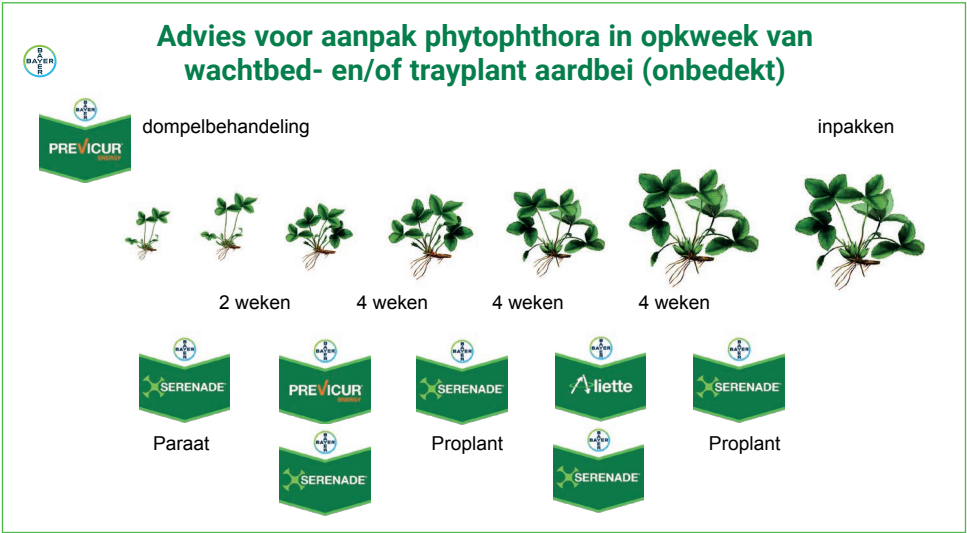
- Beschermde de gehele plant en is - afhankelijk van het gewas - inzetbaar via aangieten, dompelen en spuiten
- Stimuleert het natuurlijke afweermechanisme van de plant
- Niet gevoelig voor resistentie.

Previcur Energy

Previcur Energy bevat de actieve stoffen propamocarb en fosetyl. Fosetyl zet het zelfverdedigingsmechanisme van de plant op scherp en werkt daardoor preventief. Propamocarb heeft zowel een preventieve als curatieve werking. Previcur Energy geeft ook de wortelgroei een stimulans.

Eigenschappen

- Directe werking tegen schimmels door de remming van myceliumvorming
- Doodt de zoösporen (zwmsporen) en vermindert de vorming van sporen
- Wordt opgenomen door de wortels en opgeslagen in de wortelhals.

Serenade

Naast Previcur Energy en Aliette kan ook Serenade in de opkweek van trayplanten en wachtbedden worden ingezet (als blattoepassing aan de middelen in het schema). Serenade helpt het afweermechanisme van de plant op gang en werkt ook tegen een breed spectrum aan bladschimmels. Naast een fungicidenwerking heeft Serenade ook een bactericidewerking. Hierdoor kan Serenade ook een rol spelen in de aanpak van Xanthomonas.

Meer infomatie?Bekijk ook onze Gewaspagina "Tijd voor Aardbei" voor een compleet overzicht van artikelen, aanbevelingen, producten en meer.

„We moeten voorbereid zijn op een tijd dat we groener móeten telen. Met de resultaten van deze proef hebben we hoe dan ook weer wat groene bouwstenen in handen.”

Elke Schellekens, onderzoeker aardbeien en kleinfruit (Floraïson) en Tim van den Hurk, adviseur aardbeien en kleinfruit bij Vlamings B.V.

„Biologische middelen zoals XenTari zullen steeds gangbaarder worden in de teelt van blauwe bes. Het daarom belangrijk om er ervaring mee op te doen.”

Kevin Voesten, operationeel directeur bij Driessen Blueberries B.V. in Melderslo en Rik Lenssen, teeltadviseur fruitteelt bij Mertens.

COLOFON

Concept en realisatie:

• Bayer CropScience SA-NV

Vormgeving en opmaak:

• StudioCR

Fotografie:

• Bayer CropScience SA-NV

Drukwerk:

• HH Global

Dit is een uitgave van:
Bayer CropScience SA-NV
Siriusdreef 36
PO Box 88
NL-2132 WT Hoofddorp
www.agro.bayer.nl

Onze gebruiksaanwijzingen, zowel mondeling als schriftelijk verstrekt, berusten op uitgebreide proefnemingen. Wij adviseren naar beste weten volgens kennis van zaken van dit ogenblik, echter zonder daarvoor aansprakelijkheid op ons te nemen, omdat opslag/bewaring en toepassing zich aan onze controle onttrekken. Beschrijvingen van een product, resp. gegevens over de eigenschappen daarvan betekenen niet, dat verantwoordelijkheid wordt gedragen bij eventuele schade. Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees vóór gebruik eerst het etiket en de productinformatie.

Bayer CropScience aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid over gepubliceerde uitspraken en/of meningen. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Bayer Crop Science SA-NV.

TERUG IN DE TIJD

Schiphol 28 mei 1937. '900 kilo vers geplukte aardbeien wordt vanaf bakfietsen op het vliegtuig naar Londen ingeladen.'

Foto: Nationaal Archief/Spaarnestad Photo

BIO 1020: NATUURLIJK EFFECTIEF TEGEN KEVERS EN TRIPS

- Biologisch middel op basis van de schimmel *Metarhizium anisopliae*
- Langdurig werkzaam op bodeminsecten, zoals taxuskever, aardbeibloesemkever, varenrouwmug, ritnaalden en tegen poppen van tripsen
- Toegelaten in alle soorten kleinfruit en aardbeien
- Laat geen residuen achter.

De aardbeibloesemkever is een klein dofzwart kevertje (3-4 mm) dat zich voedt met blad en stuifmeel. In het voorjaar zet de kever zijn eieren af in de bloemknoppen en steekt daarbij de bloemstengels net onder de bloem door. Hierdoor knikken de bloemstengels en gaan ze hangen.

Trips veroorzaakt alleen schade aan de vruchten, niet aan het blad. Aangetaste vruchten vertonen bruine zuigplekjes rondom de pit. Ook is een doffe glans op de vrucht te zien. Tripsen zijn vaak in de bloempjes, achter bloemblaadjes of stuifmeel-draden te vinden.

BIO 1020 bestaat uit gekookte rijstkorrels die teruggedroogd zijn en waarop de schimmel *Metarhizium anisopliae* is geënt. Door de rijstkorrels in de bodem in te werken komen de sporen van de schimmel in aanraking met de verschillende stadia (eitjes, poppen en larven) van het insect. De schimmel tast het insect vervolgens zodanig aan dat deze sterft.

De varenrouwmug is een kleine zwarte vlieg van 3 tot 4 mm. Typisch zijn de antennes die zijn opgebouwd uit kleine bolletjes. Varenrouwmuggen houden van vocht, hoge temperaturen en organisch materiaal. Gewassubstraten bieden ideale omstandigheden voor hun larven. Deze zijn wit en lijken op kleine wormen. Ze voeden zich met organisch materiaal en plantendelen onder de grond.

